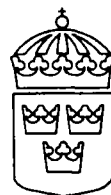

Regeringens proposition

1994/95:159

Ändringar i lagen (1991:341) om strategiska produkter

Prop.
1994/95:159

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 23 mars 1995

Mona Sahlin

Mats Hellström
(Utrikesdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till vissa ändringar i lagen (1991:341) om strategiska produkter. Ändringarna är föranledda av att det inom Europeiska unionen (EU) fattats beslut om exportkontroll av strategiska produkter, dels i form av en rådsförordning vad gäller de materiella bestämmelserna, dels i form av ett rådsbeslut vad gäller produktomfattningen. Dessa båda beslut förutsätter nationella åtgärder.

Exportkontrollen sker genom krav på tillstånd för export av de produkter som omfattas av regleringen. En motsvarande reglering finns i lagen om strategiska produkter men den svenska lagen är inte anpassad till gemenskapens bestämmelser. Ändringsförslaget ger sådana kompletterande bestämmelser.

Förslaget innebär att det i lagen införs ansvarsbestämmelser och tillsynsbestämmelser till rådsförordningen. Vidare införs en generalklausul i lagen. Därigenom kan produkter som inte omfattats av den tidigare regleringen bli föremål för tillståndstvång, om produkten är eller kan vara avsedd för användning i viss hantering av massförstörelsevapen. Förslaget innehåller också bemyndigande för regeringen att besluta om produktomfattningen och vidare att meddela de föreskrifter rådsförordningen förutsätter.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	3
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:341) om strategiska produkter	3
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:718) om ändring i lagen (1991:341) om förbud mot utförsel av vissa produkter som kan användas i massförstörelsesyfte, m.m.;	10
3	Ärendet och dess beredning	11
4	Nuvarande ordning	11
5	EG-rätten – en översikt	13
6	EU:s exportkontroll av strategiska produkter	14
7	Tillståndskrav för strategiska produkter enligt EG:s rådsförordning	15
8	Handläggningen av ärenden	16
9	Nationella föreskrifter	17
10	EG:s generalklausul	17
11	Ansvarsbestämmelser till EG:s förordning	19
12	Tillsyn och kontroll	21
13	Författningskommentar	22
13.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:341) om strategiska produkter	22
13.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:718) om vissa ändringar i lagen (1991:341) om förbud mot utförsel av vissa produkter som kan användas i massförstörelsesyfte, m.m.	24
	Bilaga 1 Lagrådsremissens lagförslag	25
	Bilaga 2 Lagrådets yttrande	32
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 mars 1995 .	35
	Rättsdatablad	36

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1991:341) om strategiska produkter,
2. lag om ändring i lagen (1994:718) om ändring i lagen (1991:341) om förbud mot utförsel av vissa produkter som kan användas i massförstörelsesyfte, m.m.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:341) om strategiska produkter

Häriigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:341) om

*dels att nuvarande 1 § skall betecknas 2 §,
dels att den nya 2 § skall ha följande lydelse,
dels att 1 a, 3, 5, 6, 6 b och 12 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas fem nya paragrafer, 1,
3 a och 16 - 18 §§, samt närmast före 2
och 16 §§ nya rubriker av följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Lagen gäller i den utsträckning regeringen föreskriver

1. fullständiga robot- och raketsystem och andra obemannade luftfarkoster som kan utnyttjas som bärare av massförstörelsevapen,
2. delsystem, komponenter och konstruktionsmaterial för system som avses i 1 och som kan uppnå en räckvidd av minst 300 kilometer,
3. provnings- och tillverkningsutrustning för system, delsystem och komponenter som avses i 1 och 2,
4. biologiska agenser som kan användas i biologiska vapen och

Denna lag gäller kontroll av strategiska produkter. I lagen ges även vissa kompletterande bestämmelser till rådets förordning (EG) nr 3381/94 av den 19 december 1994 om upprättandet av en gemenskapsordning för kontroll av export av strategiska produkter.

Utöver vad som sägs i denna lag kan bestämmelserna i lagen (1992:1300) om krigsmateriel och lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet vara tillämpliga.

kemiska produkter som kan användas för tillverkning av kemiska vapen (kemiska prekursorer),

5. utrustning som kan användas för tillverkning av biologiska eller kemiska vapen samt av sådana biologiska agenser och kemiska prekursorer som avses i 4,

6. kärnämnen, mineraler med halt av kärnämne, vad som framställts av kärnämne eller varor där sådana ämnen ingår,

7. utrustning eller material som har särskilt konstruerats eller *iordningställt*s för bearbetning, användning eller framställning av kärnämnen,

8. utrustning eller material som kan användas för framställning av kärnladdningar,

9. andra högteknologiska produkter som direkt eller indirekt kan användas i förstörelsebringande syfte, *och*

10. programvaror för automatisk databehandling och andra programvaror särskilt utformade för produkter som avses i 1-3 och 9 eller sådan utrustning eller material som avses i 5, 7 och 8.

1 a §¹

Frågor om tillstånd enligt denna lag prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Frågor om tillstånd enligt denna lag *och enligt rådets förordning (EG) nr 3381/94* prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

¹Senaste lydelse 1994:718.

2 §²

Utöver vad som sägs i denna lag kan bestämmelserna i lagen (1992:1300) om krigsmateriel och lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet vara tillämpliga.

Lagen gäller i den utsträckning regeringen föreskriver

1. fullständiga robot- och raketsystem och andra obemannade luftfarkoster som kan utnyttjas som bärare av massförstörelsevapen,
2. delsystem, komponenter och konstruktionsmaterial för system som avses i 1 och som kan uppnå en räckvidd av minst 300 kilometer,
3. p r o v n i n g s - o c h tillverkningsutrustning för system, delsystem och komponenter som avses i 1 och 2,
4. biologiska agenser som kan användas i biologiska vapen och kemiska produkter som kan användas för tillverkning av kemiska vapen (kemiska prekursorer),
5. utrustning som kan användas för tillverkning av biologiska eller kemiska vapen samt av sådana biologiska agenser och kemiska prekursorer som avses i 4,
6. kärnämnen, mineraler med halt av kärnämne, vad som framställts av kärnämne eller varor där sådana ämnen ingår,
7. utrustning eller material som har särskilt konstruerats eller ställts i ordning för bearbetning, användning eller framställning av kärnämnen,
8. utrustning eller material som kan användas för framställning av kärnladdningar,
9. andra högteknologiska produkter som direkt eller indirekt kan användas i förstörelsebringande syfte,

²Senaste lydelse av förutvarande 1 § 1994:718.

10. programvaror för automatisk databehandling och andra programvaror särskilt utformade för produkter som avses i 1-3 och 9 eller sådan utrustning eller sådant material som avses i 5, 7 och 8, och

11. produkter i övrigt som helt eller delvis är eller kan vara avsedda för användning i samband med

a) utveckling, produktion, hantering, drift, underhåll, lagring, uppspårning, identifiering eller spridning av kemiska eller biologiska vapen eller kärnvapen, b) utveckling, produktion, underhåll eller lagring av missiler i stånd att bära sådana vapen som omfattas av motsvarande internationella exportkontrollarrangemang.

3 §³

Produkter som avses i 1 § får inte föras ut ur landet utan tillstånd. I fråga om programvaror som avses i 1 § 10 likställs med utförsel överföring till utlandet genom telekommunikation eller på annat liknande sätt.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från detta tillståndskrav för utförsel till vissa länder av vissa produkter.

Regeringen meddelar föreskrifter om vilka strategiska produkter enligt 2 § som skall omfattas av krav på tillstånd till utförsel enligt rådets förordning (EG) nr 3381/94.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter för att komplettera bestämmelserna om exporttillstånd i artikel 6 i rådets förordning (EG) nr 3381/94.

3 a §

I fråga om export utan tillstånd av en produkt som avses i 3 § första stycket tillämpas bestämmelserna om varusmuggling och försök därtill i lagen (1960:418) om straff för

³Senaste lydelse 1994:718.

5 §⁴

Avtal som innebär upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrätt till produkter som avses i 1 § 1 - 5 och 7 - 9 till någon i utlandet får inte ingås här i landet utan tillstånd.

Avtal som innebär upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrätt till produkter som avses i 2 § 1 - 5 och 7 - 9 till någon i utlandet får inte ingås här i landet utan tillstånd.

Svenska myndigheter, svenska företag samt den som är bosatt eller stadigvarande vistas här får inte heller utom landet ingå sådant avtal utan tillstånd.

6 §⁵

Produkter som avses i 1 § och som finns i utlandet får inte här i landet tillhandahållas åt någon i utlandet utan tillstånd.

Produkter som avses i 2 § och som finns i utlandet får inte här i landet tillhandahållas åt någon i utlandet utan tillstånd.

Svenska myndigheter, svenska företag samt den som är bosatt eller stadigvarande vistas här får inte heller i utlandet tillhandahålla sådana produkter utan tillstånd.

6 b §⁶

I den utsträckning och enligt de föreskrifter som regeringen meddelar skall till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer lämnas en deklARATION av den som

1. producerar, bereder, förbrukar, importerar eller exporterar produkter som avses i 1 § 4,

1. producerar, bereder, förbrukar, importerar eller exporterar produkter som avses i 2 § 4,

2. under något av de tre senaste åren har producerat, berett, förbrukat, importerat eller exporterat sådana produkter, eller

3. producerar diskreta organiska kemikalier.

⁴Senaste lydelse 1994:718.

⁵Senaste lydelse 1994:718.

⁶Senaste lydelse 1994:121.

1. verksamheten under det gångna kalenderåret,
2. den verksamhet som planeras för det kommande kalenderåret,
3. ändringar i verksamheten som planeras för pågående kalenderår.

12 §⁷

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. i annat fall än som avses i 9 § och 10 § andra stycket lämnar oriktig uppgift i ansökan om tillstånd eller i annan handling som är av betydelse för prövningen av ett ärende enligt denna lag eller i en deklaration,
2. åsidosätter villkor eller bryter mot kontroll- eller ordningsbestämmelse som har meddelats med stöd av denna lag.
1. i annat fall än som avses i 3 a § första stycket, 9 § och 10 § andra stycket lämnar oriktig uppgift i ansökan om tillstånd eller i annan handling som är av betydelse för prövningen av ett ärende enligt denna lag eller rådets förordning (EG) nr 3381/94 eller i en deklaration,
2. åsidosätter villkor eller bryter mot kontroll- eller ordningsbestämmelse som har meddelats med stöd av denna lag,
3. åsidosätter uppgiftsskyldighet enligt artikel 4.2 i rådets förordning (EG) nr 3381/94.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Tillsyn och kontroll

16 §

Tillsyn och annan kontroll av efterlevnaden av bestämmelserna i rådets förordning (EG) nr 3381/94 skall utövas av den myndighet som regeringen bestämmer (tillsynsmyndigheten). Regeringen får meddela föreskrifter om tillsynen.

17 §

Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och

⁷Senaste lydelse 1994:121.

handlingar som behövs för kontrollen av den som för utförseltar befattning med strategiska produkter.

Tillsynsmyndigheten har rätt att få tillträde till lokaler där exportörens verksamhet bedrivs. Vad som nu sagts gäller dock inte bostadsutrymmen.

Tillsynsmyndigheten har rätt att begära biträde från andra statliga myndigheter för sin tillsyn.

18 §

Den som enligt artikel 14.2 eller artikel 19.2 i rådets förordning (EG) nr 3381/94 är skyldig att bevara och på begäran av tillsynsmyndigheten uppvisa handlingar skall bevara dessa i fem år eller den längre tid som för vissa uppgifter eller handlingar kan vara föreskriven i annan lag eller författning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:718) om ändring i lagen (1991:341) om förbud mot utförsel av vissa produkter som kan användas i massförstörelsesyfte, m.m.;

Härigenom föreskrivs att 6 a § lagen (1991:341) om förbud mot utförsel av vissa produkter som kan användas i massförstörelsesyfte, m.m. i paragrafens lydelse enligt lagen (1994:718) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a §⁸

Produkter som avses i 1 § 4 Produkter som avses i 2 § 4 får
får inte föras in i landet utan inte föras in i landet utan tillstånd.
tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från detta
tillståndskrav för vissa produkter eller för införsel från vissa länder.

⁸Se 1994:2061.

3 Ärendet och dess beredning

Sverige utövar i likhet med flertalet andra västliga industriländer kontroll över utförseln av strategiskt känsliga varor. Till sådana räknas såväl krigsmateriel som produkter och teknologi med både civil och militär användning, s.k. dual use-produkter (strategiska produkter). Dessa produkter kan förutom sin etablerade civila användning också brukas för utveckling och framställning av massförstörelsevapen och annan krigsmateriel eller för andra militära syften. Syftet med kontrollen av strategiska produkter är att undvika att de bidrar till okontrollerade och destabiliserande militära rustningar i olika länder och regioner.

Den svenska kontrollen av utförseln av strategiska produkter grundar sig på lagen (1991:341) och förordningen (1994:2060) om strategiska produkter samt EG:s rådsförordning (EG) nr 3381/94 om upprättandet av en gemenskapsordning för kontroll av export av strategiska produkter. Lagen i sin nuvarande lydelse trädde i kraft den 1 januari 1995, dock med vissa övergångsbestämmelser. Den svenska förordningen trädde i kraft samma dag. EG-förordningen träder i kraft den dag som den offentliggörs, men skall tillämpas från och med den 1 juli 1995. EG-förordningen förutsätter kompletterande nationell lagstiftning på några särskilda områden.

Synpunkter på lagförslagen har inhämtats från Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Generaltullstyrelsen, Kommerskollegium, Statens kärnkraftinspektion, Kemikalieinspektionen, Sveriges verkstadsindustrier, Stockholms handelskammare, Sveriges exportråd och Industriförbundet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 9 mars 1995 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 1*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 2*.

Lagrådet föreslår att 3 b § i förslaget till lag om ändring i lagen (1991:341) om strategiska produkter betecknas 3 § och föreslår en ny 3 a § med bestämmelser motsvarande remissförslagets 3 §.

Regeringen har i propositionen följt Lagrådets förslag. Dessutom har vissa redaktionella ändringar gjorts i lagtexten. Regeringen återkommer till Lagrådets synpunkter i avsnitt 11 och i författningskommentaren.

4 Nuvarande ordning

Ett internationellt samarbete för att med hjälp av exportkontroll förhindra utveckling och spridning av massförstörelsevapen och konventionella vapensystem har vuxit fram under senare år. Detta samarbete omfattar

flertalet västliga industriländer och det är en strävan att också inkludera de central- och östeuropeiska länderna inklusive Ryssland samt en del ledande länder utanför OECD-kretsen i de olika exportkontrollregimer som etablerats.

För svensk del provas utförelseärenden inom ramen för lagen om strategiska produkter av regeringen. Enheten för strategisk exportkontroll (ESEK) vid Utrikesdepartementets handelsavdelning ansvarar för beredningen av dessa ärenden. Samråd sker härvid med olika departement och myndigheter samt med andra länders exportkontrollmyndigheter, i synnerhet inom EU-kretsen. Till förordningarna, den nationella och EG:s, är fogade en identisk lista över de strategiska produkter som är kontrollerade. Denna lista har sitt ursprung i ett antal internationella åtaganden som Sverige anslutit sig till. Inom den s.k. Nuclear Suppliers' Group (NSG) har riktlinjer för exporten av kärnteknikrelaterade strategiska produkter samt en lista över dessa upprättats. Syftet har varit att hindra utveckling och spridning av kärnvapen. Den s.k. Australiengruppen har satt samman en lista över kemiska utgångsämnen, s.k. prekursorer, och biologiska agenser samt utrustning som kan komma till användning vid framställning av kemiska och biologiska stridsmedel. Inom den s.k. Missile Technology Control Regime (MTCR) kontrolleras produkter och teknologi som kan komma till användning för att utveckla och tillverka missiler med viss räckvidd och bärkraft och som kan tjäna som bärare av massförstörelsevapen.

Inom COCOM (Coordinating Committee for Multilateral Export Controls) har exporten av strategiska produkter på högteknologiområdet kontrollerats sedan slutet av 1940-talet. I samband med att COCOM -samarbetet upphörde den 31 mars 1994 överenskoms att de deltagande länderna, och de med denna regim samverkande länderna (dit Sverige hörde), skulle bibehålla exportkontrollen av högteknologiprodukterna på COCOM:s industrivarulista tills vidare på nationell basis i avvaktan på att en ny exportkontrollregim för detta produktområde hade förhandlats fram. Syftet med denna kontroll är att förhindra destabiliserande konventionella vapenrustningar i olika länder och regioner. Den nya regimen har fått arbetsnamnet "New Forum" och förhoppningen är att förhandlingarna skall kunna slutföras under innevarande år. Även dessa högteknologiprodukter har inkluderats i produktlistan som fogats till ovannämnda två förordningar.

Den europeiska unionen är grundad på folkrättsliga fördrag mellan suveräna stater. De grundläggande fördragen utgörs av Romfördraget, Parisfördraget, Euratomfördraget och Maastrichtfördraget med tillhörande protokoll och bilagor. Till de grundläggande fördragen hör också de fördrag och beslut som innehåller tillägg till eller ändringar i de tre ursprungliga fördragen. Maastrichtfördraget innehåller till övervägande del sådana ändringar och tillägg. Reglerna i fördragen brukar betecknas primärrätt.

De grundläggande fördragen upprättar gemenskapens institutioner och tilldelar institutionerna deras befogenheter eller kompetenser.

EU:s institutioner är Europaparlamentet, rådet, kommissionen, domstolen och revisionsrätten. Andra viktiga organ är Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén. Allmänna politiska riktlinjer för unionens utveckling fastställs av Europeiska rådet.

De rättsakter som institutionerna utfärdar med stöd av bemyndigandena i fördragen brukar betecknas sekundärrätt. För att fullgöra sina uppgifter skall Europaparlamentet och rådet gemensamt, rådet eller kommissionen i enlighet med Romfördragets bestämmelser utfärda förordningar och direktiv, fatta beslut samt avge rekommendationer och yttranden (artikel 189).

En förordning har allmän giltighet, är i alla delar bindande och är direkt tillämplig i varje medlemsstat. Av detta följer att förordningarna i sin gemenskapsrättsliga form omedelbart skall tillämpas av medlemsstaternas domstolar och förvaltningsmyndigheter.

Direktiv är bindande för varje medlemsstat med avseende på det resultat som skall uppnås men överlåter åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet. Ett beslut är bindande i alla delar för dem som det är riktat till.

Till skillnad från förordningar, direktiv och beslut är rekommendationer och yttranden inte bindande. Uppräkningen av rättsakter i artikel 189 är inte uttömmande. Förutom de där nämnda typerna av rättsakter finns andra åtgärder som måste företas i annan form, vilket framgår på andra håll i de grundläggande fördragen.

Gemenskapsrätten har företräde framför nationell lag. Detta medför att det inte är möjligt för en medlemsstat att åsidosätta gemenskapsrätten genom att lagstifta internt på ett område som regleras av gemenskapsrätten eller att annars sätta denna ur spel genom nationella åtgärder. Icke desto mindre kan det vara nödvändigt att fastställa utfyllande regler nationellt. Som exempel härpå kan nämnas bestämmelser om påföljder för överträdelse av en förordning.

6 EU:s exportkontroll av strategiska produkter

Inom EU har fattats beslut om exportkontroll av dual use-produkter (strategiska produkter), dels genom rådets förordning (EG) nr 3381/94 av den 19 december 1994 om upprättandet av en gemenskapsordning för kontroll av export av strategiska produkter, dels genom rådets beslut 94/942/GUSP av den 19 december 1994 om den gemensamma åtgärd för kontroll av export av strategiska produkter som antagits av rådet på grundval av artikel J.3 i Fördraget om Europeiska unionen. Förordningen är ännu inte publicerad i Europeiska gemenskapernas officiella tidning, EGT.

Förordningen innehåller de materiella bestämmelserna om tillståndskrav för export av strategiska produkter. Den är i alla delar bindande och är direkt tillämplig i varje medlemsstat.

Rådsbeslutet innehåller listor över de produkter som avses med exportkontrollen, riktlinjer och rekommendationer om destinationer. Beslutet är bindande för dem det riktar sig till men det är inte direkt tillämpligt i medlemsstaterna. För att genomföra beslutet krävs nationella åtgärder.

Enligt *artikel 1* i förordningen är syftet med förordningen att införa ett gemenskapssystem för exportkontroll av strategiska produkter.

Artikel 2 ger definitioner på begreppen strategiska produkter, export, exportör, behörig myndighet och tulldeklaration.

Förordningens tillämpningsområde anges i artiklarna 3 - 5. Genom dessa införs tillståndskrav vid export av strategiska produkter från gemenskapen. Enligt *artikel 3*, som är det centrala stadgandet, krävs tillstånd för export av de strategiska produkter som är förtecknade i bilaga 1 till ovan angivna rådsbeslut. Som ovan sagts innebär detta att det krävs nationella åtgärder för att göra beslutet med bilagor tillämpliga i Sverige. *Artikel 4* innehåller en generalklausul, enligt vilken det kan ställas krav på exporttillstånd även för andra än på listan upptagna produkter, om dessa är avsedda för viss hantering i samband med massförförstörelsevapen (kärnvapen, kemiska och biologiska stridsmedel) samt missiler till dessa. Artikeln blir tillämplig då man från nationell sida beslutat vilka produkter det är fråga om. Enligt *artikel 4.2* skall vidare en exportör som är medveten om att en icke på listan upptagen produkt är avsedd för massförförstörelsesyfte underrätta behörig myndighet om detta. *Artikel 5* ger medlemsstat möjlighet att bibehålla eller införa exporttillstånd av produkter även i andra fall.

I *artiklarna 6 - 9* ges regler om hur exporttillstånden skall vara utformade och om rätt att föreskriva villkor för tillstånd. Där ges också regler om behörig beslutsmyndighet. Enligt *artikel 6* är huvudregeln att det krävs individuellt tillstånd för varje export. Dock kan medlemsstat under vissa förutsättningar medge generella tillstånd. Rekommendationer för detta ges i bilaga II till ovannämnda rådsbeslut. Tillstånd får vara förenade med villkor. *Artikel 7* och *artikel 9* innehåller förfaranderegler för beslutsmyndigheten. Vidare anges i *artikel 8* vilka allmänna riktlinjer som skall gälla. Dessa finns i bilaga III till rådsbeslutet.

Artiklarna 10 - 12 innehåller regler om tullprocedurer. Enligt *artikel 13* skall det etableras ett administrativt samarbete mellan de behöriga myndigheterna i de olika medlemsstaterna.

Kontrollåtgärder regleras i *artiklarna 14 - 15*. Enligt *artikel 14* skall exportörer hålla detaljerade register eller förteckningar över sina transaktioner. Några kompletterande nationella regler synes här inte behövas. Behörig myndighet har enligt *artikel 15* rätt att inhämta information för att säkerställa att förordningen tillämpas på rätt sätt. Denna rätt innefattar rätt till tillträde till exportörs lokaler. För detta krävs nationella anpassningsåtgärder.

Enligt *artikel 16* skall inrättas en samarbetsgrupp med representanter från kommissionen och de enskilda medlemsstaterna.

Artikel 17 föreskriver att varje medlemsstat skall se till att förordningens bestämmelser efterlevs och därvid bestämma påföljder för överträdelse av förordningens bestämmelser. Det nämns särskilt att det för underlåten underrättelse enligt artikel 4.2 skall bestämmas brottets art och straff. Artikel 17 förutsätter införande av nationella ansvarsbestämmelser.

Enligt *artikel 18* skall medlemsstat informera kommissionen om vilka nationella bestämmelser som antagits för genomförande av förordningen.

Artiklarna 19 - 21 innehåller övergångsbestämmelser. Enligt dessa utökas exportkontrollen till att också i vissa fall omfatta varusändningar mellan medlemsstater.

Artiklarna 22 - 24 innehåller bestämmelser om ikraftträdande.

Rådsbeslutet innehåller ett antal bilagor.

Bilaga I innehåller förteckning över exportkontrollerade varor.

Bilaga II innehåller rekommendationer om destinationer för generella tillstånd.

Bilaga III innehåller riktlinjer för tillståndsgivningen.

Bilagorna IV och V innehåller förteckning över produkter för vilka exporttillstånd övergångsvis gäller i handel mellan medlemsstater.

7 Tillståndskrav för strategiska produkter enligt EG:s rådsförordning

Regeringens förslag: Regeringen får föreskriva vilka strategiska produkter som skall omfattas av krav på exporttillstånd enligt rådets förordning (EG) nr 3381/94 om upprättandet av en gemenskapsordning för kontroll av export av strategiska produkter.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Lagen (1991:341) om strategiska produkter är till sin uppbyggnad en förbudslagstiftning. Enligt lagen är utförsel av strategiska produkter förbjuden utan föregående tillstånd.

Tillståndskrav gäller även för avtal om tillverkningsrätt och tillhandahållande. Det är därvid regeringen som bestämmer produktomfattningen. Enligt 1 § lagen gäller lagen produkter som tillhör någon av särskilt uppräknade tio huvudkategorierna, i den utsträckning regeringen bestämmer. Produktomfattningen grundar sig på de internationella åtaganden Sverige gjort på exportkontrollområdet.

Lagens systematik är mindre ändamålsenlig för EG:s reglering. EG:s rådsförordning om exportkontroll innehåller de materiella reglerna för denna kontroll. Förordningen grundar sig på artikel 113 i Romfördraget, som reglerar den gemensamma handelspolitiken. Produktomfattningen är beslutad som en gemensam aktion enligt artikel J.3 i Maastrichtfördraget, då dessa produkter är av strategisk natur och därför faller inom medlemsstaternas kompetens. Beslutet såvitt avser produktomfattningen är följaktligen inte direkt tillämpligt i medlemsstaterna utan kräver nationella åtgärder för införlivandet. För detta ändamål bör regeringen få rätt att föreskriva vilka produkter som skall omfattas av rådsförordningens exportkontroll.

8 Handläggningen av ärenden

Regeringens förslag: Bemyndigandet i lagen (1991:341) om strategiska produkter för regeringen att till den myndighet regeringen bestämmer delegera frågor om tillstånd enligt lagen görs tillämpligt även på frågor om tillstånd enligt rådets förordning (EG) nr 3381/94 om upprättandet av en gemenskapsordning för kontroll av export av strategiska produkter.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1 a § lagen om strategiska produkter prövas frågor om tillstånd enligt lagen av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. I förarbetena till lagbestämmelsen, prop. 1993/94:176, s. 31-32, motiveras för vilka fall en delegering är lämplig.

EG:s rådsförordning bygger på samma internationella samarbete som är grunden för den svenska lagstiftningen. Det är därför naturligt att den möjlighet till delegering som nu finns även erbjuds för prövning av tillståndsärenden enligt rådsförordningen.

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter för att komplettera bestämmelser om exporttillstånd i rådets förordning (EG) nr 3381/94 om upprättandet av en gemenskapsordning för kontroll av export av strategiska produkter.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En rådsförordning har allmän giltighet, är i alla delar bindande och är direkt tillämplig i varje medlemsstat. Detta hindrar inte att det kan behövas kompletterande nationella föreskrifter. En förordning kan t.ex. innehålla uttryckliga åligganden för medlemsstat att besluta utfyllande bestämmelser. En förordning kan också i övrigt för att få avsedd verkan kräva att nationella myndigheter meddelar sådana föreskrifter.

Till den första kategorien hör förordningens krav på utfärdande av straffsanktioner för överträdelse av bestämmelserna i förordningen. Denna typ av kompletterande nationella bestämmelser behandlas under avsnittet Ansvarsbestämmelser till EG:s förordning. Även förordningens krav på nationella bestämmelser om tillsyn och kontroll redovisas särskilt i avsnittet Tillsyn och kontroll.

Även andra bestämmelser i förordningen kräver kompletterande nationella bestämmelser. Artikel 6 om exporttillstånd i förordningen förutsätter kompletterande bestämmelser för att bli tillämplig. Andra artiklar åter kräver nationella bestämmelser av typ förfaranderegler. Dessa senare kompletterande bestämmelser kräver dock inte något riksdagens normgivningsbemyndigande.

10 EG:s generalklausul

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas föreskriva krav på utförseltillstånd även för produkter som inte kan hänföras under någon särskild produktkategori, om produkten i fråga är eller kan vara avsedd för användning i samband med viss hantering av massförstörelsevapen.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I proposition 1993/94:176 Ändringar i lagen (1991:341) om förbud mot utförsel av vissa produkter som kan användas i massförstörelsesyfte, m.m., genom vilken lagen om strategiska produkter fick sin nuvarande lydelse, fördes en diskussion om införande

av en generalklausul. Något förslag framlades inte, men regeringen avsåg dock att utreda tänkbara modeller för en skärpt lagstiftning och att återkomma till riksdagen med en redovisning av detta arbete.

Genom rådets förordning (EG) nr 3381/94 införs en sådan generalklausul. Artikel 4.1 i förordningen föreskriver att det i vissa fall krävs tillstånd även för export av strategiska produkter som inte är upptagna i produktförteckningen. Detta tillståndskrav gäller om exportören av behörig myndighet informerats om att den ifrågavarande produkten är eller kan vara avsedd, helt eller delvis, för användning i samband med viss närmare angiven hantering av massförstörelsevapen. Enligt artikel 4.2 i förordningen åläggs också exportören en underrättelseskyldighet till behörig myndighet om han är medveten om att produkten i fråga är avsedd för i punkten 1 angivet användningsområde. Artikel 4.2 skall vidare enligt artikel 17 andra stycket i förordningen vara straffsanktionerad.

Den tekniska utvecklingen på massförstörelseområdet är så snabb, att det är svårt att förutse vilka produkter eller vilket material som kan komma att användas för bl.a massförstörelsevapen. Den situationen kan också uppkomma att en exportör, som har för avsikt att genomföra export av en viss produkt, får reda på att den ifrågavarande produkten, med en normalt helt civil användning, i det speciella fallet avses användas för massförstörelsesyfte. Rådsförordningens generalklausul tar sikte på dessa situationer. Den behöriga myndigheten skall då kunna föreskriva att produkten i fråga skall bli föremål för tillståndsprövning. Detta tillståndskrav skall vara straffsanktionerat.

Den nuvarande svenska regleringen är utformad så att regeringen inom ramen för av riksdagen givna bemyndiganden meddelar föreskrifter om vilka produkter som skall omfattas av regleringen. Dessa produkter är indelade i tio olika huvudgrupper. Om misstanke skulle uppstå att t.ex. en viss högteknologisk produkt som omfattas av lagens bemyndigande, men för vilken regeringen inte meddelat någon föreskrift, kan komma till användning i förstörelsebringande syfte, kan regeringen genom en föreskrift besluta om att produkten skall omfattas av lagens bestämmelser.

Lagen ger dock inte möjlighet att utfärda föreskrifter om produkter som inte kan inordnas i någon av nu gällande huvudgrupper. För att ge regeringen möjlighet att utfärda föreskrifter om tillståndskrav även för sådana produkter måste lagen kompletteras med en bestämmelse med innebörd att regeringen kan föreskriva att lagen skall tillämpas även för produkter i övrigt som i sin helhet eller delvis är eller kan vara avsedda för användning i samband med viss närmare angiven hantering av massförstörelsevapen.

Med stöd av det föreslagna bemyndigandet för regeringen att föreskriva vilka produkter som skall vara föremål för exporttillstånd enligt rådets förordning får även förordningens generalklausul genomslag i Sverige.

Artikel 4 i förordningen innehåller även en tredje punkt. Enligt denna får medlemsstat anta eller vidmakthålla nationell lagstiftning som ålägger den enskilde exportören underrättelseskyldighet redan vid misstanke om att produkten i fråga skulle få en användning i hanteringen runt massförstörelsevapen. Någon sådan svensk lagstiftning finns inte och det

11 Ansvarsbestämmelser till EG:s förordning

Regeringens förslag: Påföljdsbestämmelserna i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling och i lagen (1991:341) om strategiska produkter görs tillämpliga på rådets förordning (EG) nr 3381/94 om upprättandet av en gemenskapsordning för kontroll av export av strategiska produkter.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 17 i förordningen skall varje medlemsstat bestämma de påföljder som skall ådömas i fall av överträdelse av bestämmelserna i förordningen eller de bestämmelser som antagits för dennas tillämpning. Därvid skall särskilt bestämmas påföljd för överträdelse av artikel 4.2.

I vår nuvarande lag (1991:341) om strategiska produkter finns ansvarsbestämmelser i 9 - 12 §§. Motiven till dessa paragrafer finns i proposition 1990/91:97, s. 37 -39.

Vad gäller bestämmelser om olovlig utförsel hänvisas i 9 § till lagen (1960:418) om straff för varusmuggling (varusmugglingslagen).

10 och 11 §§ reglerar överträdelser av bestämmelserna om avtal om tillverkningsrätt, ändring av avtal och tillhandahållande.

12 § reglerar oriktigt uppgiftslämnande, åsidosättande av villkor och överträdelser av kontroll- och ordningsbestämmelser.

I rådsförordningen finns bestämmelser om tillstånd för export av produkter och vad den enskilde exportören har att iaktta i samband därmed. Ansvarsområdet för dessa bestämmelser motsvaras av den svenska lagens 9 och 12 §§.

Enligt EG-domstolens allmänna principer skall överträdelser av gemenskapsrätten sanktioneras i enlighet med liknande materiella och processuella bestämmelser som gäller för överträdelser av nationell rätt av samma slag, så att det inte skall uppstå inkonsekvenser i strafftillämpningen. Då EG:s rådsförordning har sin grund i samma internationella samarbete inom massförstörelse- och högteknologiområdet som de svenska bestämmelserna är det en naturlig följd att straffbestämmelserna till denna har samma innehåll som det som redan gäller för vår nationella befintliga reglering.

De bestämmelser som det hänvisas till i 9 § i lagen om strategiska produkter är 1 - 5 §§ i varusmugglingslagen.

1 § först stycket varusmugglingslagen lyder: "Den som utan att ge det tillkänna hos vederbörlig myndighet till riket inför eller från riket utför gods för vilket tull, annan skatt eller avgift skall erläggas till statsverket eller som enligt stadgande i lag eller författning inte får införas eller

utföras, döms, om gärningen sker uppsåtligt, för varusmuggling till böter eller fängelse i högst två år. Gäller gärningen narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) skall dömas till fängelse i högst tre år." Enligt andra stycket gäller första stycket även oriktigt uppgiftslämnande eller annat vilseledande i samband med tullbehandling.

I 2 § regleras ringa brott av varusmuggling och i 3 § grovt brott. I 4 § utvidgas brottet varusmuggling till att omfatta också vissa fall av olovligt förfogande över gods och vilseledande. Enligt 5 § första stycket straffas den som av grov oaktsamhet förövar gärning som avses i 1 eller 4 § med böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall döms inte till ansvar. Andra stycket reglerar fall av grov oaktsamhet vid oriktigt uppgiftslämnande i samband med tullbehandling.

Motsvarande reglering bör nu införas för överträdelser av bestämmelserna om exporttillstånd i rådets förordning. I lagrådsremissen föreslog regeringen att detta kunde göras genom ett nytt tredje stycke i 3 § i lagen. *Lagrådet* har i sitt yttrande föreslagit att motsvarande bestämmelser bör meddelas i en ny 3 a §. Enligt den av *Lagrådet* föreslagna lydelsen bör i ett första stycke stadgas att i fråga om export utan tillstånd av produkter som skall omfattas av krav på exporttillstånd enligt förordningen skall bestämmelserna om varusmuggling och försök därtill i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling tillämpas. I ett andra stycke föreslår *Lagrådet* en koppling till varusmugglingslagen i fråga om utförsel till annat EG-land enligt artiklarna 19 - 21 i förordningen genom en föreskrift att utförsel som avses i artiklarna 19 - 21 i rådets förordning (EG) nr 3381/94 inte får äga rum utan tillstånd. Regeringen biträder det som *Lagrådet* föreslår.

Enligt 12 § lagen om strategiska produkter är straffet böter eller fängelse i högst sex månader för den som i annat fall lämnar oriktig uppgift i ansökan om tillstånd, deklaration eller i annan handling som är av betydelse för prövningen av ett ärende enligt lagen, liksom den som åsidosätter villkor eller bryter mot kontroll- eller ordningsbestämmelse som meddelats med stöd av lagen.

Enligt artikel 17 andra stycket i rådsförordningen skall varje medlemsstat såvitt avser artikel 4.2 särskilt bestämma överträdelsens art och den påföljd som skall kunna ådömas.

Artikel 4.2 föreskriver att exportör som är medveten om att en produkt är avsedd för användning i samband med viss hantering av massförstörelsevapen skall underrätta behöriga myndigheter, som därvid skall besluta om den ifrågavarande exporten skall vara föremål för tillstånd.

Underlåten underrättelse skall alltså bestraffas. Denna underlåtenhet kan jämföras med lämnande av oriktig uppgift vad gäller straffbarheten och bör då få en likartad bedömning. En underlåtenhet att iaktta föreskriven underrättelse enligt 4.2 i rådets förordning (EG) nr 3381/94 införs som en ny punkt i 12 § i lagen.

Oriktig uppgift bör vara straffsanktionerad oavsett om den lämnats i ärende enligt lagen eller enligt rådets förordning. Detta kräver viss justering av skrivningen i 12 § 1.

12 Tillsyn och kontroll

Regeringens förslag: Den myndighet som utövar tillsyn över efterlevnaden av rådets förordning (EG) nr 3381/94 om upprättandet av en gemenskapsordning för kontroll av export av strategiska produkter skall

1. ha rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för kontrollen,
2. ha rätt att få tillträde till lokaler där exportörens verksamhet bedrivs,
3. ha rätt att begära biträde från andra statliga myndigheter i sin tillsyn.

Regeringen föreslås få meddela föreskrifter om tillsynen.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 15 i rådsförordningen skall medlemsstat för att tillförsäkra att förordningen tillämpas på rätt sätt vidta de åtgärder som behövs för att tillåta de behöriga myndigheterna

dels att inhämta information om varje order eller transaktion som innefattar strategiska produkter, och

dels att fastställa att kontrollåtgärderna tillämpas på rätt sätt, vilket kan innebära rätt till tillträde till de personers lokaler som har intresse i en exporttransaktion.

Kontrollåtgärderna riktar sig mot exportören. I artikel 1 i rådsförordningen definieras exportör som varje fysisk eller juridisk person på vars vägnar en tulldeklaration lämnas och som är ägare till de strategiska produkterna eller har liknande dispositionsrätt över dem.

För att kunna tillgodose det krav på kontroll som förutsätts i rådsförordningen måste denna kompletteras med nationella bestämmelser med det innehåll som förordningen föreskriver. Detta förutsätter att det beslutas en tillsynsmyndighet. Tillsynsmyndigheten skall ha rätt att infordra upplysningar och handlingar som behövs för att kontrollera transaktioner med strategiska produkter. Den skall också ha rätt till tillträde till lokaler där exportörens verksamhet bedrivs. För denna tillsyn bör även andra statliga myndigheter få anlitas som biträde för att möjliggöra tillsynen. Regeringen bör få meddela föreskrifter om tillsynen.

13 Författningskommentar

13.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:341) om strategiska produkter

1 §

Paragrafen är ny. Den anger i första stycket att lagen gäller kontroll av strategiska produkter och att det i lagen även ges vissa kompletterande bestämmelser till rådets förordning (EG) nr 3381/94 om upprättandet av en gemenskapsordning för kontroll av export av strategiska produkter. Andra stycket motsvarar nuvarande 2 § och innehåller uppgift om att bestämmelser i vissa andra lagar också kan vara tillämpliga.

1 a §

Paragrafen som föreskriver att frågor om tillstånd enligt lagen skall prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ändras så att den även omfattar frågor om tillstånd enligt rådets förordning (EG) nr 3381/94.

2 §

Paragrafen har ändrat beteckning från nuvarande 1 § till 2 §. I paragrafen anges i punktform de olika huvudgrupper inom vilka regeringen har att bestämma lagens tillämpningsområde. I paragrafen har vissa ändringar gjorts. *Elfte punkten* är ny. Genom denna kan regeringen föreskriva att lagen även skall gälla för produkter som inte kan inordnas under någon annan huvudgrupp i paragrafen, om produkterna är eller kan vara avsedda, i sin helhet eller delvis, för användning i samband med viss närmare angiven hantering av massförstörelsevapen.

3 §

Paragrafens innehåll är nytt. Enligt *första stycket* meddelar regeringen föreskrifter om vilka produkter enligt 2 § som skall omfattas av krav på utförseltillstånd enligt rådets förordning (EG) nr 3381/94. Enligt *andra stycket* får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter för att komplettera bestämmelserna om exporttillstånd i artikel 6 i rådets förordning (EG) nr 3381/94.

3 a §

Paragrafen är ny. I *första stycket* föreskrivs att i fråga om export utan tillstånd av en produkt som skall omfattas av krav på exporttillstånd enligt rådets förordning (EG) nr 3381/94 skall bestämmelserna om varusmuggling och försök därtill i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling tillämpas. Med export avses i detta sammanhang vad som enligt artikel 2.b i rådsförordningen menas med export, dvs. en åtgärd genom vilken gemenskapsprodukter temporärt eller definitivt lämnar gemenskapens territorium. I *andra stycket* föreskrivs att utförsel som

avses i artiklarna 19 - 21 i rådets förordning (EG) nr 3381/94 inte får äga rum utan tillstånd. Artiklarna behandlar utförsel till annat EG-land. Genom denna paragraf görs lagen om straff för varusmuggling tillämplig på överträdelse av bestämmelserna om utförseltillstånd i rådets förordning (EG) nr 3381/94.

5 §, 6 §, och 6 b §

Ändringarna i paragraferna är föranledda av att 1 § bytt beteckning till 2 §.

12 §

I *första stycket punkt 1* föreskrivs straff för den som i vissa fall uppsåtligt eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift i ansökan om tillstånd, deklaration eller i annan handling som är av betydelse för prövningen av ett ärende enligt lagen. Den ändringen har gjorts att punkt 1 även görs tillämplig på rådets förordning (EG) nr 3381/94. Vidare undantas 3 a § första stycket från paragrafens tillämpning. Detta är en konsekvens av införandet av den nya 3 a § som i första stycket hänvisar till varusmuggningslagen. Enligt en ny *punkt 3* omfattar paragrafen även den som åsidosätter uppgiftsskyldighet enligt artikel 4.2 i rådets förordning (EG) nr 3381/94. *Andra stycket* om ringa fall är oförändrat.

16 §

Paragrafen är ny. Enligt denna paragraf skall tillsyn och annan kontroll av efterlevnaden av reglerna i rådets förordning (EG) nr 3381/94 utövas av den myndighet som regeringen bestämmer. Regeringen får meddela föreskrifter om tillsynen.

17 §

Paragrafen är ny. Enligt *första stycket* har tillsynsmyndigheten rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för kontrollen av den som för utförsel tar befattning med strategiska produkter. Av detta följer att materialet måste ha relevans för kontrollen. Vidare får inte krävas mer än som erfordras. Vid tillämpning av bestämmelsen bör beaktas att skyldighet att yttra sig eller vidta annan åtgärd enligt allmänna principer inte bör åläggas någon i fråga om omständighet, vars yppande skulle röja att vederbörande begått brott. För tillsynen har tillsynsmyndigheten enligt *andra stycket* rätt att få tillträde till lokaler där exportörens verksamhet bedrivs. Detta gäller dock inte bostadsutrymmen. Tillsynsmyndigheten får därvid enligt *tredje stycket* också begära biträde från andra statliga myndigheter för sin tillsyn. Så kan t.ex. experthjälp behövas för granskning av såväl tekniska underlag som bokföring.

18 §

Enligt artiklarna 14.2 och 19.2 i rådets förordning (EG) nr 3381/94 skall exportör bevara register och dokument över sina transaktioner i åtminstone tre år. Detta krav är motiverat av att tillsynsmyndigheten skall kunna kontrollera att bestämmelserna i rådets förordning efterlevs. Tiden

för åtalspreskription av varusmugglingsbrott av normal svårhetsgrad är Prop. 1994/95:159
fem år. Bevarandetiden bör därför också vara fem år.

13.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:718) om
ändring i lagen (1991:341) om förbud mot utförsel av vissa
produkter som kan användas i massförstörelsesyfte, m.m.

6 a §

Ändringen i paragrafen är föranledd av att 1 § bytt beteckning till 2 §.

Förslag till lag om ändring i lagen (1991:341) om strategiska produkter;

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:341) om strategiska produkter

dels att nuvarande 1 § skall betecknas 2 §,

dels att den nya 2 § skall ha följande lydelse,

dels att 1 a, 3, 5, 6, 6 a, 6 b och 12 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fem nya paragrafer, 1,

3 b, 16, 17 och 18 §§, samt närmast före 2

och 16 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Lagen gäller i den utsträckning regeringen föreskriver

1. fullständiga robot- och raketsystem och andra obemannade luftfarkoster som kan utnyttjas som bärare av massförorelsevapen,

2. delsystem, komponenter och konstruktionsmaterial för system som avses i 1 och som kan uppnå en räckvidd av minst 300 kilometer,

3. p r o v n i n g s - o c h tillverkningsutrustning för system, delsystem och komponenter som avses i 1 och 2,

4. biologiska agenser som kan användas i biologiska vapen och kemiska produkter som kan användas för tillverkning av kemiska vapen (kemiska prekursorer),

5. utrustning som kan användas för tillverkning av biologiska eller kemiska vapen samt av sådana biologiska agenser och kemiska prekursorer som avses i 4,

6. kärnämnen, mineraler med halt av kärnämne, vad som framställts av kärnämne eller varor där sådana

Denna lag gäller kontroll av strategiska produkter. I lagen ges även vissa kompletterande bestämmelser till rådets förordning (EG) nr 3381/94 av den 19 december 1994 om upprättandet av en gemenskapsordning för kontroll av export av strategiska produkter. Utöver vad som sägs i denna lag kan bestämmelserna i lagen (1992:1300) om krigsmateriel och lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet vara tillämpliga.

ämnena ingår,

7. utrustning eller material som har särskilt konstruerats eller *iordningställt*s för bearbetning, användning eller framställning av kärnämnen,

8. utrustning eller material som kan användas för framställning av kärnladdningar,

9. andra högteknologiska produkter som direkt eller indirekt kan användas i förstörelsebringande syfte, *och*

10. programvaror för automatisk databehandling och andra programvaror särskilt utformade för produkter som avses i 1-3 och 9 eller sådan utrustning eller material som avses i 5, 7 och 8.

1 a §⁹

Frågor om tillstånd enligt denna lag prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Frågor om tillstånd enligt denna lag *och enligt rådets förordning (EG) nr 3381/94* prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Tillämpningsområde

2 §¹⁰

Utöver vad som sägs i denna lag kan bestämmelserna i lagen (1992:1300) om krigsmateriel och lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet vara tillämpliga.

Lagen gäller i den utsträckning regeringen föreskriver

1. fullständiga robot- och raketsystem och andra obemannade luftfarkoster som kan utnyttjas som bärare av massförstörelsevapen,
2. delsystem, komponenter och konstruktionsmaterial för system som avses i 1 och som kan uppnå en räckvidd av minst 300

⁹Senaste lydelse 1994:718.

¹⁰Senaste lydelse av förutvarande 1 § 1994:718.

kilometer,

3. provnings- och tillverkningsutrustning för system, delsystem och komponenter som avses i 1 och 2,

4. biologiska agenser som kan användas i biologiska vapen och kemiska produkter som kan användas för tillverkning av kemiska vapen (kemiska prekursorer),

5. utrustning som kan användas för tillverkning av biologiska eller kemiska vapen samt av sådana biologiska agenser och kemiska prekursorer som avses i 4,

6. kärnämnen, mineraler med halt av kärnämne, vad som framställts av kärnämne eller varor där sådana ämnen ingår,

7. utrustning eller material som har särskilt konstruerats eller ställts i ordning för bearbetning, användning eller framställning av kärnämnen,

8. utrustning eller material som kan användas för framställning av kärnladdningar,

9. andra högteknologiska produkter som direkt eller indirekt kan användas i förstörelsebringande syfte,

10. programvaror för automatisk databehandling och andra programvaror särskilt utformade för produkter som avses i 1-3 och 9 eller sådan utrustning eller material som avses i 5, 7 och 8, och

11. produkter i övrigt som helt eller delvis är eller kan vara avsedda för användning i samband med

a) utveckling, produktion, hantering, drift, underhåll, lagring, uppspårning, identifiering eller spridning av kemiska eller biologiska vapen eller kärnvapen,

b) utveckling, produktion, underhåll eller lagring av missiler i stånd att

3 §¹¹

Produkter som avses i 1 § får inte föras ut ur landet utan tillstånd. I fråga om programvaror som avses i 1 § 10 likställs med utförsel överföring till utlandet genom telekommunikation eller på annat liknande sätt.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från detta tillståndskrav för utförsel till vissa länder av vissa produkter.

Produkter som avses i 2 § får inte föras ut ur landet utan tillstånd. I fråga om programvaror som avses i 2 § 10 likställs med utförsel överföring till utlandet genom telekommunikation eller på annat liknande sätt.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från detta tillståndskrav för utförsel till vissa länder av vissa produkter.

Om export av en produkt kräver tillstånd enligt artiklarna 3 eller 4.1 i rådets förordning (EG) nr 3381/94, får produkten inte föras ut ur landet utan tillstånd.

3 b §

Regeringen får föreskriva vilka strategiska produkter enligt 2 § som skall omfattas av krav på exporttillstånd enligt rådets förordning (EG) nr 3381/94.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter för att komplettera bestämmelserna om exporttillstånd i artikel 6 i rådets förordning (EG) nr 3381/94.

5 §¹²

Avtal som innebär upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrätt till produkter som avses i 1 § 1 - 5

Avtal som innebär upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrätt till produkter som avses i 2 § 1 - 5

¹¹Senaste lydelse 1994:718.

¹²Senaste lydelse 1994:718.

och 7 - 9 till någon i utlandet får och 7 - 9 till någon i utlandet får Prop. 1994/95:159
inte ingås här i landet utan inte ingås här i landet utan Bilaga 1
tillstånd. tillstånd.

Svenska myndigheter, svenska företag samt den som är bosatt eller stadigvarande vistas här får inte heller utom landet ingå sådant avtal utan tillstånd.

6 §¹³

Produkter som avses i 1 § och som Produkter som avses i 2 § och som
finns i utlandet får inte här i landet finns i utlandet får inte här i landet
tillhandahållas åt någon i utlandet tillhandahållas åt någon i utlandet
utan tillstånd. utan tillstånd.

Svenska myndigheter, svenska företag samt den som är bosatt eller stadigvarande vistas här får inte heller i utlandet tillhandahålla sådana produkter utan tillstånd.

6 a §¹⁴

Produkter som avses i 1 § 4 får Produkter som avses i 2 § 4 får
inte föras in i landet utan tillstånd. inte föras in i landet utan tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från detta tillståndskrav för vissa produkter eller för införsel från vissa länder.

6 b §¹⁵

I den utsträckning och enligt de föreskrifter som regeringen meddelar skall till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer lämnas en deklaration av den som

1. producerar, bereder, förbrukar, importerar eller exporterar produkter som avses i 1 § 4,	1. producerar, bereder, förbrukar, importerar eller exporterar produkter som avses i 2 § 4,
--	--

2. under något av de tre senaste åren har producerat, berett, förbrukat, importerat eller exporterat sådana produkter, eller

3. producerar diskreta organiska kemikalier.

Deklarationen skall innehålla uppgifter om

1. verksamheten under det gångna kalenderåret,

2. den verksamhet som planeras för det kommande kalenderåret,

¹³Senaste lydelse 1974:718

¹⁴Senaste lydelse 1994:718 (se dock 1994:2061).

¹⁵Senaste lydelse 1994:121.

12 §¹⁶

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. i annat fall än som avses i 9 § och 10 § andra stycket lämnar oriktig uppgift i ansökan om tillstånd eller i annan handling som är av betydelse för prövningen av ett ärende enligt denna lag eller i en deklaration,

2. åsidosätter villkor eller bryter mot kontroll- eller ordningsbestämmelse som har meddelats med stöd av denna lag.

1. i annat fall än som avses i 9 § och 10 § andra stycket lämnar oriktig uppgift i ansökan om tillstånd eller i annan handling som är av betydelse för prövningen av ett ärende enligt denna lag eller rådets förordning (EG) nr 3381/94 eller i en deklaration,

2. åsidosätter villkor eller bryter mot kontroll- eller ordningsbestämmelse som har meddelats med stöd av denna lag.

3. åsidosätter uppgiftsskyldighet enligt artikel 4.2 i rådets förordning (EG) nr 3381/94.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Tillsyn och kontroll

16 §

Tillsyn och annan kontroll av efterlevnaden av bestämmelserna i rådets förordning (EG) nr 3381/94 skall utövas av den myndighet som regeringen bestämmer (tillsynsmyndigheten). Regeringen får meddela föreskrifter om tillsynen.

17 §

Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för kontrollen av den som för utförelse

¹⁶Senaste lydelse 1994:121.

*få tillträde till lokaler där
exportörens verksamhet bedrivs.
Vad nu sagts gäller dock inte
bostadsutrymmen.*

Prop. 1994/95:159
Bilaga 1

*Tillsynsmyndigheten har rätt att
begära biträde från andra statliga
myndigheter för sin tillsyn.*

18 §

*Den som enligt artikel 14.2 i rådets
förordning (EG) nr 3381/94 är
skyldig att bevara och på begäran
av tillsynsmyndigheten uppvisa
handlingar skall bevara dessa i fem
år eller den längre tid som för
vissa uppgifter eller handlingar kan
vara föreskriven i annan lag eller
författning.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1995-03-14

Närvarande: f.d. regeringsrådet Bengt Hamdahl, justitierådet Bo Svensson, regeringsrådet Arne Baekkevold.

Enligt en lagrådsremiss den 9 mars 1995 (Utrikesdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1991:341) om strategiska produkter.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av regeringsrättssekreteraren Christer Ljungqvist.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I den nuvarande 3 § finns bestämmelser om utförsel av strategiska produkter som medför att lagen (1960:418) om straff för varusmuggling blir tillämplig på otillåten utförsel. I det remitterade förslaget behålls de nuvarande bestämmelserna i paragrafen varjämte ett nytt stycke tillfogas, enligt vilket export av en produkt som kräver tillstånd enligt artiklarna 3 eller 4.1 i EG-förordningen 3381/94 inte är tillåten utan tillstånd.

Den nämnda EG-förordningen lämnar föga utrymme för tillämpningen av de nuvarande bestämmelserna i 3 §.

Enligt huvudprincipen i EG-rätten är utförsel till andra EG-länder inte underkastad tillståndstvång. Utförsel till ett land utanför EG kräver däremot sådant tillstånd enligt de förut nämnda artiklarna i förordningen. Termen export är enligt EG:s terminologi reserverad för utförsel av sistnämnda slag.

Utförsel till ett annat medlemsland får enligt artikel 19 i förordningen övergångsvis göras beroende av tillstånd i vissa fall. Tillståndskrav för vissa produkter får också uppställas enligt artiklarna 20 och 21.

Enligt vad som följer av EG-förordningen skall medlemsstaterna meddela närmare föreskrifter om vilka produkter som omfattas av tillståndskrav. Bemyndigande för regeringen att meddela sådana föreskrifter föreslås i remissförslagets 3 b § (rätteligen 3 a §).

Lagrådet föreslår att den sistnämnda paragrafen betecknas 3 §.

I en 3 a § bör meddelas bestämmelser motsvarande remissförslagets 3 §. Den av Lagrådet föreslagna 3 a § bör i ett första stycke stadga att i fråga om export utan tillstånd av en produkt som avses i 3 § första stycket (dvs. produkter

som skall omfattas av krav på exporttillstånd enligt EG-förordningen) tillämpas bestämmelserna om varusmuggling och försök därtill i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Koppling till varusmuggningslagen bör i fråga om utförsel till annat EG-land enligt artiklarna 19-21 i förordningen göras i ett andra stycke av 3 a § genom en föreskrift att utförsel som avses i artiklarna 19-21 i rådets förordning (EG) nr 3381/94 inte får äga rum utan tillstånd.

Genom den av Lagrådet föreslagna 3 a § ersätts första stycket första meningen i nuvarande 3 §. Tolkningsregeln i andra meningen saknar motsvarighet i EG-förordningen och torde inte vara behövlig.

Andra stycket i nuvarande 3 § motsvaras enligt EG-förordningen av regler om en mera generell tillståndsgivning i vissa fall. Stycket bör därför inte tas med i den nya 3 a §.

Om Lagrådets förslag följs, bör i 12 § första stycket 1. undantag göras också för fall som avses i 3 a § första stycket.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 mars 1995

Närvarande: statsrådet Sahlin, ordförande och statsråden Peterson, Hellström, Thalén, Freivalds, Wallström, Persson, Tham, Schori, Blomberg, Heckscher, Hedborg, Andersson, Nygren, Ulvskog, Sundström, Lindh, Johansson

Föredragande: statsrådet Hellström

Regeringen beslutar proposition 1994/95:159 Ändringar i lagen (1991:341) om strategiska produkter.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upp- häver eller upprepar ett normgivnings- bemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG- regler
--------------------	--	--

Lag (1991:341) om strategiska produkter	2 §, 3 §, 6a §, 6 b §, 16 §	394R3381
--	--------------------------------	----------

Lag om ändring i lagen (1994:718) om ändring i lagen (1991:341) om förbud mot utförsel av vissa produkter som kan användas i massförstörelsesyfte, m.m.	6 a §	394R3381
--	-------	----------